

แพทยสภา: ศึกษาในแง่กฎหมายเกี่ยวกับการจัดองค์กร
และการควบคุมการประกอบวิชาชีพเวชกรรม

นายณัฐ รุ่งอมฤต

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชานิติศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๓๔

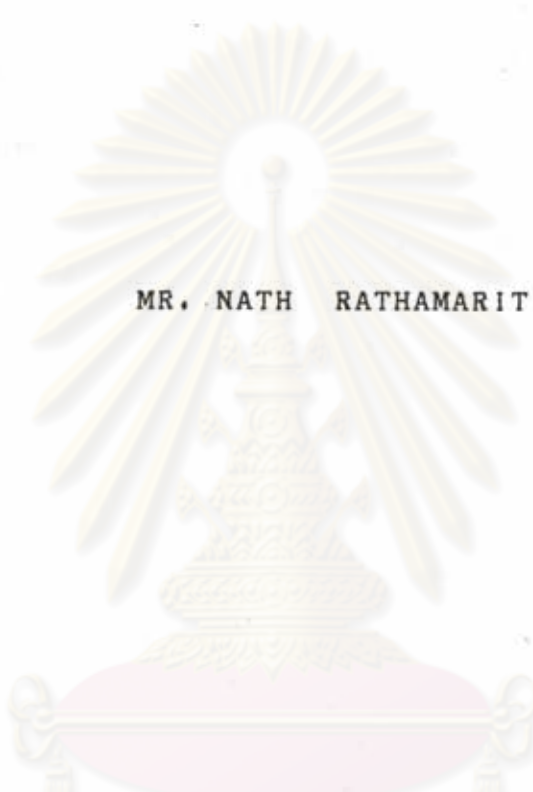
ISBN ๙๗๔ - ๕๓๘ - ๘๕๖ - ๒

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

017258

147229017

The Medical Council: A Legal Aspect of Its Organization
and Control of Medical Profession

MR. NATH RATHAMARIT

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Laws
Department of Law

Graduate School
Chulalongkorn University

1991

ISBN 974 - 578 - 856 - 2

หัวข้อวิทยานิพนธ์

แพทยสภา: ศึกษาในแง่กฎหมายเกี่ยวกับการจัดองค์กร
และการควบคุมการประกอบวิชาชีพเวชกรรม

โดย

นายณัฐ รัชอมฤต

ภาควิชา

นิติศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษา

ศาสตราจารย์ ดร. วิษณุ เครืองาม

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

ศาสตราจารย์นายแพทย์วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

(ศาสตราจารย์ ดร. ถาวร วัชรากัญ)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

(รองศาสตราจารย์ ประสิทธิ์ ไชวิไลกุล)

ประธานกรรมการ

(ศาสตราจารย์ ดร. วิษณุ เครืองาม)

อาจารย์ที่ปรึกษา

(ศาสตราจารย์นายแพทย์วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์)

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

กรรมการ

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. พูนศักดิ์ ไวสารวong) (รองศาสตราจารย์ วิมลศิริ ชำนาญเวช)

ณัฐ รัฐอมฤต. แพทยสภา : ศึกษาในแง่กฎหมายเกี่ยวกับการจัดองค์กรและการควบคุมการประกอบวิชาชีพเวชกรรม (THE MEDICAL COUNCIL : A LEGAL ASPECT OF ITS ORGANIZATION AND CONTROL OF MEDICAL PROFESSION) อาจารย์ที่ปรึกษา ศ. ดร. วิษณุ เครืองาม อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ศ. นพ. วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์, 187 หน้า ISBN 974-578-856-2

การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาเกี่ยวกับสถานะทางกฎหมายของแพทยสภา บทบาททางกฎหมายของแพทยสภา และการควบคุมการใช้อำนาจหน้าที่ของแพทยสภา ในแง่ของการควบคุมการประกอบวิชาชีพเวชกรรม

ผลของการวิจัยพบว่า แพทยสภามีสถานะทางกฎหมายเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายมหาชน โดยพิจารณาจากการจัดตั้งองค์กร กิจกรรมที่จัดทำ และวิธีดำเนินงาน

ในด้านบทบาททางกฎหมายของแพทยสภา พบว่าแพทยสภามีอำนาจหน้าที่ควบคุมการประกอบวิชาชีพเวชกรรมโดยการใช้อำนาจบังคับฝ่ายเดียวเหนือสมาชิก ในลักษณะที่เป็นนิติกรรมทางปกครองและเป็นนิติกรรมทางตุลาการ ลักษณะที่เป็นนิติกรรมทางปกครอง ได้แก่ อำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการรับขึ้นทะเบียนและออกใบอนุญาตให้แก่ผู้ขอเป็นผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม การรับรองปริญญา หลักสูตรวิทยฐานะ และออกหนังสืออนุมัติหรือวุฒิบัตรเกี่ยวกับวิชาชีพเวชกรรม รวมทั้งการออกข้อบังคับทั่วไป ลักษณะที่เป็นนิติกรรมทางตุลาการ ได้แก่ การพิจารณาคดีที่เกี่ยวกับการประพฤติผิดจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพเวชกรรม

ส่วนการควบคุมบทบาททางกฎหมายของแพทยสภาพบว่า รัฐควบคุมการใช้อำนาจของแพทยสภาใน 2 ลักษณะ คือ การควบคุมผ่านทางรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขในฐานะสภานายกพิเศษ โดยให้ความเห็นชอบหรือไม่ให้ความเห็นชอบต่อมติของคณะกรรมการแพทยสภา และการควบคุมผ่านทางศาลยุติธรรม โดยผู้ได้รับความเสียหายจากการกระทำของแพทยสภาสามารถนำเรื่องไปฟ้องร้องต่อศาลยุติธรรมได้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา ..... นิติศาสตร์
สาขาวิชา ..... นิติศาสตร์
ปีการศึกษา 2533

ลายมือชื่อนิติ .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา .....
ลายมือชื่อคณาจารย์ที่ปรึกษาร่วม .....

NATH RATHAMARIT. THE MEDICAL COUNCIL : A LEGAL ASPECT OF ITS ORGANIZATION AND CONTROL OF MEDECAL PROFESSION. ADVISER : PROF. DR. VISANU KRUENGAM. CO-ADVISER : PROF. DR. VITHOON EUNGPRAPHAN, 187 P.P. ISEN 974-578-856-2.

This research is to study the legal status and roles of the Thai Medecal Council as well as to survey into the supervision of its power exertion in terms of medical professional control.

It is found that the Medical Council has a status of juristic person under the public law ; condidering from the way its machinery is established, its activities, and its functioning system.

As regards its roles according to the law, the Medical Council is competent to unilateral and exclusive control over its members either administrative or judicial manners. For the administrative control, power and function connected to registration and license issuance, standard and degree approval, professional permit and certificate recognition, as well as the ruling down of general regulations, are included. For the judicial control, it is the consideration of cases concerning the abuse of professional ethic.

With respect to the legal control of the Medical Council itself, it is found that two channels have been employed ; one is through the minister of Public Health as the Supreme Chairman of the Council, by approval or disapproval the Medical Council's resolution, and the other the court proceeding initiated by the injured person.

ภาควิชา .....นิติศาสตร์
สาขาวิชา .....นิติศาสตร์
ปีการศึกษา 2533

ลายมือชื่อนิสิต .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาช่วย .....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงลงได้ก็เพราะได้รับความร่วมมือจากบุคคลหลายฝ่าย ศาสตราจารย์นายแพทย์วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์ ได้ให้คำปรึกษา แนะนำ และข้อมูลในการเขียน ศาสตราจารย์ ดร. วิษณุ เครืองาม รองศาสตราจารย์ประสิทธิ์ โสวิไลกุล รองศาสตราจารย์วิมลศิริ ชำนาญเวช รองศาสตราจารย์ ดร. พูนศักดิ์ ไวสารวงจ ได้ช่วยชี้แนะและเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และนายแพทย์ชูชัย ศุภวงศ์ ได้ร่วมให้ คำแนะนำและข้อมูลในการเขียน

อาจารย์ ดร. สมคิด เลิศไพฑูรย์ อาจารย์ ดร. สุรพล นิติไกรพจน์ อาจารย์ อุดม รัฐอมฤต ตลอดจนรองศาสตราจารย์ ดร. นิยม รัฐอมฤต ที่ได้ช่วยให้คำปรึกษา และเป็นกำลังใจในการทำวิทยานิพนธ์

นอกจากนี้ ยังได้รับความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ของแพทยสภาที่ได้ให้ข้อมูลอันเป็น ประโยชน์ต่อการทำวิทยานิพนธ์นี้อย่างมาก

ผู้เขียนรู้สึกเป็นหนี้บุญคุณบุคคลเหล่านี้เป็นอย่างสูง จึงขอถือโอกาสแสดงความ ขอบคุณด้วยใจจริงมา ณ โอกาสนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ณ
สารบัญ.....	๗
บทที่ ๑ บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	๑
วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	๔
วิธีที่ใช้ในการศึกษาและดำเนินการวิจัย.....	๔
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	๖
บทที่ ๒ ความหมายและวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งองค์การวิชาชีพเวชกรรม	
๑. ความหมายของ "วิชาชีพ".....	๗
๒. องค์การวิชาชีพ.....	๑๐
๒.๑ การจัดตั้ง.....	๑๐
๒.๒ องค์ประกอบ.....	๑๑
๒.๓ อำนาจหน้าที่.....	๑๑
๓. ความหมายของ "วิชาชีพเวชกรรม".....	๑๒
๓.๑ ความหมายของ"วิชาชีพเวชกรรม" ตามพระราชบัญญัติวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ. ๒๔๒๔..	๑๒
๓.๒ ความหมายของ"วิชาชีพเวชกรรม" ตามลักษณะของผู้มารับบริการ.....	๑๔

๓.๓ ความหมายของ"วิชาชีพเวชกรรม"

ในต่างประเทศบางประเทศ.....

๔. องค์การวิชาชีพเวชกรรม.....

๔.๑ ความหมายของ"องค์การวิชาชีพเวชกรรม".....

๔.๒ วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งองค์การวิชาชีพเวชกรรม..

๔.๒.๑ การคุ้มครองประชาชน.....

๔.๒.๒ การยกมาตรฐานการประกอบวิชาชีพ.....

บทที่ ๓ วิวัฒนาการและแนวความคิดในการจัดตั้งองค์การวิชาชีพ

เวชกรรมในประเทศไทย

๑. การควบคุมการประกอบวิชาชีพเวชกรรมก่อนการ

ประกาศใช้พระราชบัญญัติการแพทย์ พ.ศ. ๒๔๖๖.....

๒. การควบคุมการประกอบวิชาชีพเวชกรรมตาม

พระราชบัญญัติการแพทย์ พ.ศ. ๒๔๖๖.....

๓. การควบคุมการประกอบวิชาชีพเวชกรรมตาม

พระราชบัญญัติควบคุมการประกอบโรคศิลปะ พ.ศ. ๒๔๗๕...

๔. การควบคุมการประกอบวิชาชีพเวชกรรมตาม

พระราชบัญญัติวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ. ๒๔๑๑.....

๕. การควบคุมการประกอบวิชาชีพเวชกรรมตาม

พระราชบัญญัติวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ. ๒๔๒๔.....

๖. สรุปสาระความแตกต่างระหว่างแนวความคิดขององค์การควบคุม

การประกอบวิชาชีพเวชกรรมตั้งแต่ในอดีตถึงปัจจุบัน.....

บทที่ ๔ สถานะทางกฎหมายของแพทยสภา

๑. ความหมายของ"นิติบุคคล".....

๒. ทฤษฎีว่าด้วยนิติบุคคล.....

๒.๑ ทฤษฎีกำหนดเอาเอง.....

๒.๒ ทฤษฎีความยินยอม.....	๔๙
๒.๓ ทฤษฎีผู้รับประโยชน์.....	๖๐
๒.๔ ทฤษฎีเพื่อวัตถุประสงค์.....	๖๑
๒.๕ ทฤษฎีสภาพความเป็นจริง.....	๖๑
๓. ข้อพิจารณาเกี่ยวกับสภาพอันแท้จริงของนิติบุคคล.....	๖๒
๔. ประเภทของนิติบุคคล.....	๖๓
๔.๑ ประเภทของนิติบุคคลตามกฎหมายอังกฤษ.....	๖๔
๔.๑.๑ แบ่งตามลักษณะของกิจการ.....	๖๔
๔.๑.๒ แบ่งตามภารกิจ.....	๖๔
๔.๑.๓ แบ่งตามสภาพการจัดตั้ง.....	๖๔
๔.๒ ประเภทของนิติบุคคลตามกฎหมายฝรั่งเศส.....	๖๖
๔.๒.๑ นิติบุคคลตามกฎหมายมหาชน.....	๖๖
๔.๒.๒ นิติบุคคลตามกฎหมายเอกชน.....	๖๖
๔.๓ ประเภทของนิติบุคคลตามกฎหมายไทย.....	๖๖
๔.๓.๑ นิติบุคคลที่จัดตั้งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์.....	๖๘
๔.๓.๒ นิติบุคคลที่จัดตั้งตามกฎหมายอื่น.....	๖๘
๕. หลักเกณฑ์ในการแบ่งแยกนิติบุคคลตามกฎหมายมหาชนกับนิติบุคคล ตามกฎหมายเอกชน.....	๖๙
๕.๑ พิจารณาจากการจัดตั้งองค์การ.....	๖๙
๕.๒ พิจารณาจากกิจกรรมขององค์การ.....	๖๙
๕.๓ พิจารณาจากวิธีดำเนินงานขององค์การ.....	๗๐
๖. ข้อพิจารณาเกี่ยวกับสถานะทางกฎหมายของแพทยสภา.....	๗๑
๖.๑ การจัดตั้งองค์การแพทยสภา.....	๗๑
๖.๒ กิจกรรมของแพทยสภา.....	๗๒
๖.๓ วิธีดำเนินงานของแพทยสภา.....	๗๓

บทที่ ๔ บทบาททางกฎหมายของแพทยสภา

๑. หลักเกณฑ์ในการแบ่งแยกนิติกรรมทางปกครอง และนิติกรรมทางตุลาการ.....	๗๔
๑.๑ นิติกรรมทางปกครอง.....	๗๔
๑.๑.๑ ความหมายของนิติกรรมทางปกครอง.....	๗๔
๑.๑.๒ องค์ประกอบของนิติกรรมทางปกครอง.....	๘๒
ก) การแบ่งแยกตามนิยามกฎหมายลายลักษณ์อักษร	๘๒
ข) การแบ่งแยกตามคำพิพากษาของศาล.....	๘๔
๑.๒ นิติกรรมทางตุลาการ.....	๘๑
๑.๒.๑ ความหมายของนิติกรรมทางตุลาการ.....	๘๑
๑.๒.๒ หลักเกณฑ์ในการพิจารณานิติกรรมทางตุลาการ..	๘๒
ก) หลักเกณฑ์ในทางเนื้อหา.....	๘๓
ข) หลักเกณฑ์ในทางรูปแบบ.....	๘๓
๒. วิเคราะห์นิติกรรมของแพทยสภา.....	๘๔
๒.๑ นิติกรรมทางปกครองของแพทยสภา.....	๘๗
๒.๑.๑ ประเภทของนิติกรรมทางปกครอง.....	๘๗
๒.๑.๒ การทำนิติกรรมทางปกครอง.....	๘๘
๒.๒ นิติกรรมทางตุลาการของแพทยสภา.....	๑๐๔
๒.๒.๑ ประเภทของนิติกรรมทางตุลาการ.....	๑๐๔
๒.๒.๒ การทำนิติกรรมทางตุลาการ.....	๑๑๐

บทที่ ๖ การควบคุมบทบาททางกฎหมายของแพทยสภา

๑. การควบคุมนิติกรรมทางปกครอง.....	๑๑๖
๑.๑ การควบคุมโดยองค์กรภายในฝ่ายปกครอง (สภานายกพิเศษ).....	๑๑๗

	หน้า
๑.๒ การควบคุมโดยศาลยุติธรรม.....	๑๒๐
๑.๒.๑ การควบคุมความชอบด้วยกฎหมาย.....	๑๒๑
๑.๒.๒ การควบคุมดุลพินิจ.....	๑๒๔
๒. การควบคุมนิติกรรมทางตุลาการ.....	๑๒๖
๒.๑ การควบคุมภายในโดยองค์การฝ่ายปกครอง (สถานการณ์พิเศษ).....	๑๒๖
๒.๒ การควบคุมโดยศาลยุติธรรม.....	๑๒๗
๒.๒.๑ การควบคุมความชอบด้วยกฎหมาย.....	๑๒๗
๒.๒.๒ การควบคุมดุลพินิจ.....	๑๒๘
บทที่ ๗ สรุปและเสนอแนะ	
๑. สรุป.....	๑๓๒
๒. เสนอแนะ	๑๓๖
บรรณานุกรม.....	๑๓๘
ภาคผนวก.....	๑๔๖
ประวัติผู้เขียน.....	๑๘๓

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย